

DOPPLER TRONG THAI CHẬM TĂNG TRƯỞNG (Doppler in growth restriction - intrauterine growth restriction (IUGR))

Tờ rơi này giúp bạn hiểu thai chậm tăng trưởng trong tử cung là gì, bạn cần những xét nghiệm gì, việc sử dụng siêu âm Doppler trong IUGR và ý nghĩa của chẩn đoán chậm tăng trưởng đối với bạn, con bạn và gia đình bạn.

Chậm tăng trưởng là gì?

Chậm tăng trưởng trong tử cung có nghĩa là thai nhi không phát triển với tốc độ bình thường, hoặc hiếm hơn là không phát triển trong tử cung, và do đó thai nhỏ hơn so với tuổi thai (tính bằng tuần). Trong mỗi lần siêu âm sẽ thực hiện đo đặc kích thước đầu, bụng và đùi của bé, sau đó sẽ tính toán ra cân nặng và bách phân vị theo tuổi thai.

Vì vậy, nếu cân nặng dưới bách phân vị thứ 10 so với tuổi thai thì em bé được cho là 'nhỏ so với tuổi thai' (small for gestational age (SGA)). Mặc dù khoảng 60% trong số những trẻ 'nhỏ so với tuổi thai' này chỉ đơn giản là nhỏ về mặt sinh lý, và sẽ không có ảnh hưởng gì, 40% còn lại là những trẻ bị chậm tăng trưởng bệnh lý (SGA bệnh lý, tức là có bất thường về thể chất). Hơn nữa, ngay cả ở một em bé trên bách phân vị thứ 10 nhưng có sự phát triển sau đó chậm lại cũng được coi là thai chậm tăng trưởng.

Điều gì gây ra chậm tăng trưởng?

Có nhiều nguyên nhân có thể gây chậm tăng trưởng. Ngoài những bất thường về di truyền của em bé, có một số tình trạng bệnh lý mẹ mắc phải có thể góp phần gây ra IUGR. Ví dụ, bà mẹ trên 40 tuổi, hút thuốc, lạm dụng chất gây nghiện (rượu, ma túy), suy dinh dưỡng hoặc thiếu máu nặng, tiểu đường tiến triển, tăng huyết áp mãn tính, tiền sản giật, chảy máu nhiều khi mang thai và những vấn đề khác. Một phụ nữ đã từng sinh con bị IUGR có nguy cơ lặp lại chậm tăng trưởng ở thai kỳ sau.

Có những rủi ro gì cho con tôi?

IUGR khiến em bé có nguy cơ gặp phải một số vấn đề sức khỏe trong quá trình mang thai, khi sinh, sau khi sinh và thậm chí là lâu dài. Ví dụ như tăng nguy cơ chậm phát triển trong tử cung, đồng thời có khả năng em bé chết trong bụng mẹ. Em bé cũng dễ bị suy thai và thiếu oxy trong chuyển dạ, khả năng đề kháng với nhiễm trùng kém hơn và

về lâu dài có thể mắc tiểu đường và tăng huyết áp. Các chuyên gia đặc biệt khuyến cáo em bé mắc IUGR phải được theo dõi chặt chẽ cả trong khi mang thai và khi chuyển dạ để có thể xác định và điều trị kịp thời mọi biến chứng có thể xảy ra.

Siêu âm Doppler là gì?

Siêu âm Doppler đo dòng chảy trong mạch máu của bạn cũng như của em bé. Nó cũng có thể giúp kiểm tra các cơ quan của em bé, ví dụ như dây rốn, não và gan. Trong việc quản lý thai chậm tăng trưởng, chẩn đoán chính xác là rất quan trọng để tối ưu hóa thời gian sinh cũng như đảm bảo khả năng sống sót của trẻ sơ sinh. Điều này được thực hiện tốt nhất thông qua siêu âm đo vận tốc Doppler không xâm lấn. Trên thực tế, kỹ thuật này đã được sử dụng trong vài thập kỷ qua trong tất cả các chuyên ngành y khoa và đã trở thành một phương pháp thường quy để đánh giá các trường hợp thai kỳ nguy cơ cao. Đánh giá bằng Doppler động mạch rốn làm giảm đáng kể khả năng khởi phát chuyển dạ, sinh mổ và tử vong chu sinh.

Siêu âm Doppler được thực hiện như thế nào, thời gian thực hiện bao lâu và có gây đau không?

Siêu âm Doppler có thể được thực hiện đồng thời với siêu âm sản khoa thông thường. Máy Doppler hoạt động bằng cách truyền sóng âm thanh từ đầu dò vào cơ thể em bé – đến các cơ quan nội tạng cũng như đến các động mạch và mạch máu – để tạo ra hình ảnh theo thời gian thực trên màn hình. Quá trình siêu âm Doppler chỉ mất vài phút. Ngay sau khi thực hiện, bạn sẽ được bác sĩ thông báo kết quả. Quá trình kiểm tra không gây đau đớn.

Siêu âm Doppler đo đạc những gì?

Chức năng của tim hoạt động theo hai giai đoạn: tâm thu (co bóp) và tâm trương (thư giãn). Trong giai đoạn tâm thu, tim bơm máu qua các mạch máu với tốc độ cao. Trong giai đoạn tâm trương, tim giảm áp lực và lưu lượng máu đến các mô của thai nhi sẽ thấp hơn. Siêu âm Doppler đo vận tốc và hướng di chuyển của các tế bào hồng cầu trong động mạch hoặc tĩnh mạch đang được khảo sát.

Siêu âm Doppler tính toán sức cản dòng máu, cho phép xác định xem lượng oxy cung cấp cho em bé có đủ hay không. Điều này đạt được bằng cách đánh giá dạng sóng Doppler trong thì tâm thu và tâm trương. Tốc độ dòng máu cũng được đánh giá. Vận tốc rất quan trọng vì dòng chảy bất thường là dấu hiệu rõ ràng cho thấy sự suy giảm tuần hoàn của em bé.

Một số lượng lớn các nghiên cứu đã xác nhận giá trị của Doppler trong việc quản lý IUGR, cho phép các bác sĩ yên tâm rằng e bé còn khỏe nhằm kéo dài thai kỳ trong khi nếu không theo dõi bằng Doppler, có thể dẫn đến cho sinh non, thai chết lưu hoặc thậm chí là trẻ có thể bị ảnh hưởng kéo dài suốt đời.

Việc đánh giá Doppler quan trọng như thế nào đối với thai IUGR?

Siêu âm Doppler rất quan trọng trong việc quản lý thai kỳ mắc IUGR. Đầu tiên, kết quả Doppler sẽ giúp bác sĩ quyết định việc theo dõi thai kỳ và thời điểm lên lịch khám thai tiếp theo. Thứ hai, các cơ quan quan trọng của em bé có thể được kiểm tra để theo dõi lượng oxy cung cấp đến và sự phát triển của chúng. Ví dụ, nhờ siêu âm Doppler, các bác sĩ có thể chẩn đoán kịp thời tình trạng suy bánh nhau.

Cuối cùng, trong trường hợp bệnh lý, siêu âm Doppler cũng đóng một vai trò lớn trong lựa chọn cách sinh, nơi khám thai và cuộc sống của em bé sau khi sinh. Đối với các trường hợp IUGR bệnh lý, chẳng hạn như do các hội chứng hoặc dị tật bẩm sinh, siêu âm Doppler sẽ cung cấp thông tin cần thiết để có kết cục thai kỳ tốt hơn. Hơn nữa, kết quả Doppler cũng giúp xác định xem có cần lựa chọn bệnh viện chuyên khoa khi sinh không, vì cả bác sĩ và cha mẹ sẽ được cảnh báo trước về khả năng trẻ có thể gặp các bệnh lý sau sinh cần được chăm sóc chuyên khoa: Trẻ IUGR có khả năng mắc các bệnh về hô hấp và các vấn đề khác trong và sau khi sinh, phải được điều trị ngay tại đơn vị sơ sinh chuyên sâu. Điều quan trọng là đánh giá Doppler sẽ giúp xác định xem liệu có tăng nguy cơ tử vong ở trẻ không. Nếu có, các bác sĩ sẽ quyết định và can thiệp tích cực để ngăn chặn điều này xảy ra.

Siêu âm Doppler có an toàn cho tôi và con không?

Siêu âm Doppler được thực hiện trong tam cá nguyệt thứ 2 và thứ 3, an toàn cho cả mẹ và con khi được thực hiện bởi bác sĩ siêu âm có kinh nghiệm và được đào tạo.

Có bất kỳ rủi ro nào khi siêu âm Doppler thường xuyên không?

Không có giới hạn về số lần bạn có thể siêu âm. Khi nghi ngờ IUGR, đánh giá Doppler được thực hiện mỗi tuần một lần. Tuy nhiên, khi có dấu hiệu Doppler bệnh lý, việc siêu âm sẽ được thực hiện hai hoặc ba lần mỗi tuần; trong trường hợp đặc biệt có thể thực hiện hàng ngày. Theo các bằng chứng hiện nay, siêu âm Doppler an toàn cho cả mẹ và thai nhi.

Cập nhật lần cuối: tháng 09/ 2019